

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกนิคม ภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันของนิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกนิคม นิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5,9,12 และ 13 ตำบลไทรช้าง อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนสมาชิกนิคม 614 ครอบครัว

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของ Yamane ให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 คน ซึ่งสูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ให้มี

ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{614}{1 + 614(0.05)^2}$$

$$= 262$$

โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนประชากร ที่เป็นสมาชิกนิคม

สร้างตนเองพระแสงในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 242 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่มองค์กร อาสาพัฒนาชุมชน หมู่บ้านละ 5 คน รวม 20 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 262 คน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้แล้ว 262 คน
ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ทั้งในส่วนของสมาชิกนิคมและกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไป ตามจำนวนดังนี้

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลประชากรและการกำหนดตัวอย่าง

หมู่ที่	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)	
		สมาชิกนิคม	ผู้นำชุมชน
5	261	106	5
9	154	61	5
12	104	39	5
13	95	36	5
รวม	614	242	20
		รวม	262

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์ แบบปลายปิด (close-ended question) และแบบปลายเปิด (open-ended question) แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกนิคมและผู้นำชุมชนในปัจจุบัน เป็นคำถามเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การดำรงตำแหน่งทางสังคม จำนวนบุคคลในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนในปัจจุบัน เป็นคำถามเลือกตอบเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมประจำเดือน การร่วมพัฒนาสาธารณประโยชน์ในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูล การร่วมกิจกรรมวันผู้สูงอายุ การร่วมทำบุญประเพณีเดือนสิบ การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณประโยชน์ การปราบวัชพืช การใส่ปุ๋ย การจ้างแรงงาน การได้รับความรู้ทางวิชาการ

ตอนที่ 3 สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบการผลิตก่อนเป็นสมาชิกนิคมและในปัจจุบัน เป็นคำถามเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ รายจ่าย หนี้สิน พื้นที่ถือครองทำการเกษตร พื้นที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

ด้านสังคม ประกอบด้วย สภาพบ้านเรือนคชนถาวร บ้านเรือนไม่คชนถาวร ความคิดเปลี่ยนอาชีพและย้ายที่อยู่ ความคาดหวังในการศึกษาของบุตร ความสามารถในการสนับสนุนการศึกษาแก่บุตร ความคาดหวังให้บุตรประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชน การได้รับประโยชน์จากการให้บริการด้านต่างๆของหน่วยงาน

ด้านระบบการผลิต ประกอบด้วย กิจกรรมการเกษตรของครัวเรือน ผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อปี การจำหน่ายปาล์มน้ำมัน การได้รับความรู้ทางวิชาการ

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการผลิตปาล์มน้ำมัน มีผลกระทบต่อครอบครัว กลุ่ม หรือหมู่บ้าน และชุมชน โดยเป็นคำถามเลือกตอบ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในนิคมสร้างตนเอง เป็นคำถามเติมคำในช่องว่างเกี่ยวกับ การจัดที่ดิน การพัฒนาอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ การออกเอกสารสิทธิ์ การพัฒนาสาธารณูปโภค และด้านอื่นๆ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะของสมาชิกนิคมต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนในนิคมสร้างตนเองพระแสง เป็นคำถามเติมคำในช่องว่าง เกี่ยวกับ การบุกรุกที่สาธารณะ การแก้ปัญหาหาคาปาล์มน้ำมันตกต่ำ การไม่อยู่อาศัยประจำทำกินในพื้นที่ การเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ การเสนอขอสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.2 การทดสอบเครื่องมือ ทดสอบแบบสัมภาษณ์โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach) กับสมาชิกนิคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 25 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น ดังนี้

2.2.1 ด้านสังคม เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากการให้บริการของหน่วยงาน ก่อนเป็นสมาชิกนิคม ที่ระดับ 0.897 ปัจจุบัน ที่ระดับ 0.795

2.2.2 ด้านระบบการผลิต เกี่ยวกับการได้รับความรู้ทางวิชาการก่อนเป็นสมาชิกนิคม ที่ระดับ 0.846 ปัจจุบันที่ระดับ 0.576

2.2.3 ด้านผลกระทบที่มีต่อครอบครัว กลุ่มหรือหมู่บ้านและชุมชน ก่อนเป็นสมาชิกและปัจจุบันที่ระดับ 0.814 และ 0.803 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน จำนวน 4 หมู่บ้านในเขตนิคมสร้างตนเองพระแสง สมาชิกจำนวน 242 คน และผู้นำชุมชนในหมู่บ้านจำนวน 20 คน รวม 262 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.2 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากรายงานเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต และพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ การจัดหมวดหมู่ การจัดทำรหัสข้อมูล บันทึกและวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกนิคมชุมชน ใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบการผลิต ใช้สถิติ t-test

4.3 การจัดระดับการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1-2-3-4 โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความหมาย การมีส่วนร่วม ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ระดับ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} \\ &= \frac{3}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายตามค่าเฉลี่ยคือ

1.00	-	1.75	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วม
1.76	-	2.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย

2.51	-	3.25	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
3.26	-	4.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก

4.4 การจัดระดับการได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาสาธารณประโยชน์ในชุมชน การได้รับความรู้ทางวิชาการ การได้รับประโยชน์จากการให้บริการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน ผลกระทบที่มีต่อครอบครัว กลุ่มหรือหมู่บ้านและชุมชน แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความหมายการได้รับความรู้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ระดับ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{6 - 1}{6} \\
 &= \frac{5}{6} \\
 &= 0.83
 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายตามค่าเฉลี่ย คือ

1.00	-	1.83	หมายถึง	ไม่ได้รับ
1.84	-	2.66	หมายถึง	ได้รับน้อย
2.67	-	3.49	หมายถึง	ได้รับค่อนข้างน้อย
3.50	-	4.32	หมายถึง	ได้รับปานกลาง
4.33	-	5.15	หมายถึง	ได้รับค่อนข้างมาก
5.16	-	6.00	หมายถึง	ได้รับมาก